

Tietoturvaklusteri FISC ry
Juha Remes

LVM
kirjaamo@lvm.fi

Lausunto
29.10.2018

Viite: LVM/1684/03/2018

Lausunto: Vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain muuttaminen

FISC ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunnon ensitunnistamisen ketjutuksen hinnoittelun sääntelyyn.

Vahva sähköinen tunnistaminen on välttämätöntä turvallisten verkkopalveluiden toteuttamisessa. Tapahtumamäärät ovat jatkuvasti nousussa, niin Suomessa kuin maailmalla. Toisaalta sähköisen tunnistamiseen liittyvä liiketoiminta on osoittautunut kannattamattomaksi. Pankit ovat luoneet vahvan tunnistusjärjestelmän omien pankkipalveluiden turvaamiseksi, jonka on ollut välttämättömyys, ei liiketoiminnallinen valinta. Teleoperaattorit ovat pyrkineet luomaan vahvasta sähköisestä tunnistamisesta erillistä liiketoimintaa, tässä juuri onnistumatta.

Suomessa aloitettiin uusi hanke tunnistamispalveluiden toteuttamiseksi luottamusverkostojen kautta kolme vuotta sitten. Yksi päämäärä oli säästää valtion pankeille maksamia tunnistuspalvelukustannuksia. Nyt tehdyillä muutoksilla ja hintasäännöstelyillä on onnistuttu toteuttamaan n. 5 miljoonan euron säästö näissä vuotuisissa kustannuksissa. Tässä ei ole kuitenkaan onnistuttu luomaan uusia tunnistuspalvelumarkkinoita, eikä luottamusverkoista ole ollut mitään hyötyä yksityisille palvelutuottajille. Tähän luotu lainmuuttamistyö on vienyt huomattavasti resursseja niin valtiosääntöä kuin yksityisellä sektorilla, ja kansantaloudellisesti – työ ei ole tuottanut haluttuja lopputuloksia. Nyt laissa ollaan tekemässä uusia hintasäännöstelyjä, jolla käytännössä kavennetaan yksityisen sektorin kaikki edes teoreettiset mahdollisuudet olla mukana luottamusverkostojen rakenteissa. Taloudellisesti muutaman miljoonan euron markkinat jaettuna jopa kymmenelle toimijalle, ei mahdollista liiketoimintaa. Esitetyt uudistukset ohjaavat vääjäämättä markkinoita kahtiajakoon, jossa on olemassa julkiset palvelut ja niissä yksi tapa käyttää vahvaa sähköistä tunnistusta ja yksityiset palvelut, jossa asiat ratkotaan kunkin palvelutuottajan toimesta tapauskohtaisesti. Seuraavassa esitämme joitakin näkemyksiä lausuntopyyntöön.

Kilpailun tuominen sähköisten tunnistusvälineiden markkinalle

Sähköinen tunnistus ja asiointi muodostavat vaihtoehdon fyysiselle asiointille palvelupisteessä. Hyödyt digitalisoinnissa ovat merkittävät sekä asiointipalveluille omien organisaatioiden palvelutuotannon tehostamisessa, että myös kansalaisille asiointiin helpottumisena, ajan käytön vähentämisenä ja palveluiden saatavuuden saamisessa paikasta ja ajasta riippumattomaksi.

Hallituksen esityksen luonnoksessa on kilpailuasetelma joko ymmärretty tai kuvattu väärin. Ainoa taho, jonka intresseissä on saada painettua tunnistustapahtumien kustannuksia alas, ovat asiointipalvelut, erityisesti julkishallinnon asiointipalvelut. Tämä on hyvä mieltää ja ottaa huomioon tunnistuspalveluita kehitettäessä.

Kansalainen näkee digitalisoinnin ja siihen liittyvän sähköisen tunnistamisen keinoina saada käyttöön / joutua käyttämään sähköisiä palveluita ja siksi kansalainen ei ole valmis erikseen maksamaan mitään sähköisestä tunnistuksesta. Kaikilla kansalaisilla on käytössään pankkitunnisteet, jotta he voivat hoitaa pankkiasiointia ja koska näillä samoilla tunnisteilla he pystyvät myös muuhun sähköiseen asiointiin, eivät he tarvitse tai halua toista tunnistusmenetelmää. Tästä syystä kansalaisella ei ole minkäänlaista tarvetta tai motivaatiota ottaa käyttöönsä asiointipalveluiden kannalta kustannuksiltaan edullisempaa tunnistusmenetelmää.

Tunnistusvälinepalveluista pankit, jotka vastaavat 95%:sta tunnistustapahtumista, joutuvat joka tapauksessa ylläpitämään omia pankkitunnisteitaan oman sähköisen palvelun mahdollistamiseksi. Lisäksi heidän asiakkaansa eivät halua ”ylimääräisiä” tunnistusvälineitä käyttöönsä ilman erityisiä liiketoiminnallisia tarpeita, joten pankeilla on monopoli omassa asiakaskunnassaan. Tämä ei luo mitään perustetta, miksi pankkien pitäisi kilpailla tunnistusvälineensä tapahtuma hinnoilla.

Tunnistusvälityspalvelu ei pysty valitsemaan asiakkaan puolesta asiointitapahtumassa käytettävää tunnistusvälinettä, eli se pysty vaikuttamaan edullisimman tunnistusvälineen valintaan. Tämän vuoksi välityspalvelullakaan ei ole intressiä alentaa tunnistusvälineen hintaa.

Yksityisen sektorin asiointipalvelun on pystyttävä tunnistamaan kaikki kansalaiset sähköisen palvelunsa käyttäjinä, tunnistusmenetelmästä riippumatta. Toisaalta asiointipalvelulle sähköinen asiointikanava on aina merkittävästi edullisempaa verrattuna fyysisen asiointin kustannuksiin. Tässä mielessä vahvan tunnistustapahtuman kustannus ei ole ainoa päätöksen vaikuttava tekijä. Jos palvelun tuomat kokonaisvaltaiset hyödyt ovat huomattavia ei edes 20 sentin tasolla oleva tunnistustapahtumakustannus muodostu esteeksi tarjota sähköistä palvelua kansalaiselle. Tässä tulisi arvioida kokonaishyötyjä, ei yksittäisiä tapahtumakustannuksia.

Jäljelle jäävät **julkishallinnon asiointipalvelut**. Niiden asiointipalveluiden kustannusmalli on aivan samanlainen yksityisen sektorin kanssa, kaikki sähköisen kanavan asiointi on aina halvempaa, kuin muilla tavoilla tarjottavissa palveluissa. Jos asiointitapahtuma asiakaspalvelutiskillä maksaa keskimäärin 30 € tapahtumaa kohden ja sähköisessä kanavassa

vastaava palvelu voidaan tuottaa muutamilla euroilla, on kokonaisuhyöty huomattava ja tässä yhtälössä noin 10 sentin tunnistamiskustannus ei vaikuta kokonaisuuteen, jolloin vaarana on koko markkinoiden jakautuminen ja kehityksen hidastuminen.

Oman tunnistusvälineen välittäminen

Periaate, jonka mukaan tunnistusvälineen tarjoaja voi välittää pelkästään omaa välinettään ja suomi.fi tekee julkishallinnon tunnistussopimukset sopimukset suoraan näiden välineiden tuottajien kanssa, tekee luottamusverkon tarpeettomaksi, sillä välityspalveluilla ei tarvita julkishallinnon tunnistuksissa. Riippumattomille tunnistusvälityspalveluille on mitään liiketoimintamahdollisuuksia julkissektorin kanssa. Tilanne ei muutu hintasääntelyn lisäämisellä tai tunnistusvälineiden ja tunnistusvälityspalveluiden sopimusongelmiin puuttamalla.

Yksityisellä sektorilla ei ole suomi.fi:n tapaista portaalia, eli asiointipalvelun on kaikkia tunnistusvälineitä tukeakseen käytettävä luottamusverkon välityspalvelua tai sitten tehtävä suorat sopimukset omaa välinettä välittävien välinepalveluiden kanssa, mikä taas on aivan liian työlästä ja hankalaa verrattuna heikkojen tunnisteiden käyttöön. Koska volyymit ovat toistaiseksi yksityisellä puolella pienet, ei tavoiteltavissa oleva liikevaihto riitä tunnistusvälityspalvelun kannattavuuden saavuttamiseen. Tämä rajoittaa vahvan tunnistuksen käyttöä, tietoturvan parantamista ja digitalisoinnin etenemistä yksityisen sektorin puolella. Tämä vaan johtaa yhä nopeammin jakautuviin markkinoihin.

Lisäksi on hyvin harmillista, että koko luottamusverkostojen rakentamisprosessissa on julkinen sektori antanut yksityisille toimijoille alussa hyvin harhaanjohtavasti myönteisiä näkymiä uusista liiketoiminta mahdollisuuksista vahvan sähköisen tunnistamismarkkinanosalta, ja tämä on osoittautunut vain tavaksi lopulta jakaa markkinat, ja siirtää ne julkiselle sektorin operoimaksi ”yksioikeudella”.

Hintasääntely

Hintasääntely on tehty pelkästään asiointipalveluiden kustannusten alentamiseksi. Valtio on ilmoittanut, että sillä on käytettävissään vain 5 miljoonaa euroa vuodessa julkisen sektorin tunnistustapahtumiin.

Jotta asian merkityksen voisi ymmärtää, täytyy valtion julkistaa periaatteet, joilla nyt voimassa oleva 10 sentin tapahtumahinta luottamusverkon sisällä muodostettiin. Samoin yleiseen tietoisuuteen tarvitaan perustelut siitä, miksi valtiolla on käytettävissä julkisen sektorin tunnistustapahtumiin juuri 5 miljoonaa euroa vuodessa ja millaisella laskelmalla tulokseen on päästy.

Jos verrataan tunnistamisen kustannuksiin vaikkapa terveydenhuollon, oikeuslaitoksen, puolustusvoimien tai väyläverkon ylläpidon kustannuksiin, olisi varattu 5 miljoonaa euroa vuodessa lähes olematon. Kuitenkin vahvan tunnistamisen käytön yleistymisen eri muodoissa on aivan välttämätöntä yhteiskunnan haavoittuvuuden vähentämisen ja sen kautta toimivuuden ja huoltovarmuuden kannalta.

Tunnistustapahtumien hinnan alentamisen 3 senttiin tapahtumaa kohti aiheuttaa sen, että osa tunnistusvälineiden tarjoajista ei enää tarjoa omaa välinettä kansallisen tunnistamisen käyttöön. Tällöin esimerkiksi pankin asiakkailta poistuu kansallisen tunnistamisen välineet ja mahdollisuudet asioida verkossa. Kuinka nämä henkilöt asioivat digitalisoituvassa Suomessa tammikuussa 2019?

Samalla kun tarkastellaan valtion tunnistamisen kasvuennusteita ja siihen varattua budjettia 5 miljoonaa euroa vuodessa, tarkoittaisi se parin vuoden kuluessa sitä, että yhden tunnistustapahtuman hinta olisi noin 1 sentti tapahtumalta.

Vahingonkorvausvelvollisuudet

Tunnistamisessa on neljä osapuolta (käyttäjä, asiointipalvelu, välityspalvelu ja välinepalvelu) ja näiden välille muodostuu neljä sopimusta seuraavasti:

- välinepalvelu – välityspalvelu (luottamusverkossa)
- välinepalvelu – käyttäjä
- välityspalvelu – asiointipalvelu
- asiointipalvelu – käyttäjä

Koska millään osapuolella ei ole sopimuksia kaikkien osapuolten kanssa, pyritään esimerkiksi vahingonkorvausvelvoitteet työntämään aina toiselle sopimuksen osapuolelle. Lisäksi käyttäjälle ei voida säilyttää muita, kuin lakimääräisiä velvoitteita lähinnä tunnistusvälineiden huolellisesta käytöstä.

Luottamusverkon piirissä voidaan sopimusneuvotteluita ohjata ja auttaa ainoastaan tunnistusvälineen ja välityspalvelun välisten sopimusten osalta.

Tästä herää kysymys, miksi kenenkään yksityisen toimijan kannattaisi olla tässä mukana, kun riskit ovat huomattava, ylläpito- ja hallinto raskasta ja markkinat on hintasäännöstelty siten, ettei ole olemassa kannattavaa markkinaa.

Yhteenvetona

Koko kehitys on varsin epätoivottavaa ja ei kunnioita lainkaan Public-Private-Partnership tavoitteellisuutta. Emme pidä esitettyjä muutoksia emmekä esitettyjä hinta muutoksia järkevinä uudistuksina kansallisesti.

Kunnioittaen,

Juha Remes

Toiminnanjohtaja

Finnish Information Security Cluster – FISC ry

www.fisc.fi

email: juha.remes@fisc.fi sekä twitter: @RemesJuhaJR